

Del retrat de l'art. Trobada de cineastes: Pascale Bodet i Boris Lehman

Com es pot filmar l'altre, en el seu treball i espai personal, per revelar alguna cosa del procés artístic? Aquest programa proposa el diàleg i la reflexió còmplice entre Pascale Bodet i Boris Lehman, un dels grans cineastes del retrat. Bodet retrata un jardiner; Lehman, a *Portrait du peintre dans son atelier*, la trobada cinematogràfica entre dues mirades (la del pintor Arié Mandelbaum al seu taller i la del mateix cineasta) i una veu (la de la cantant Esther Lamandier), entre música, pintura i cinema; al cap de vint anys, el completa en forma de díptic amb *Un peintre sous surveillance*, en què torna a filmar el seu amic.

L'Art, Pascale Bodet, 2015, video, 52 min; **Portrait du peintre dans son atelier**, Boris Lehman, 1986, 16 mm, 40 min; **Un peintre sous surveillance**, Boris Lehman, 2007, 16 mm, 36 min. VOSC. Sessió doble amb la presència de Boris Lehman i Pascale Bodet. Modera i tradueix Antonio Trullén.

L'art de Pascale Bodet

Dins de la tradició de les pel·lícules de jardí, que des dels Lumière a Naomi Kawase, passant per Marie Menken o Margaret Tait, es concentren en un espai mínim per eixamplar la visibilitat del món, els altres mons visibles, *L'art* és sobretot el retrat d'aquell que habita, treballa i compon aquest espai. Es tracta d'un film que mostra aquells gestos que fan indistingible l'artista de l'artesà, el treball de l'art. Enfront de l'abstracció desmaterialitzada en què moltes vegades cau l'estètica, l'experiència sensible del jardiner és directa i material, desenvolupa un coneixement profund mitjançant l'observació que li possibilita interpretar o llegir els arbres, intuït com arreglar o tallar les branques perquè creixin millor o d'una determinada forma. Amb un dispositiu minimalista, format en la seva major part per enquadraments fixos, *L'art* ens descobreix que, en la disposició que el jardiner fa de les flors i els arbres, després de podar o retallar les seves fulles i branques, es componen formes pictòriques a manera de llenços vius.

Entrevista a Boris Lehman

Cinergie: Però de vegades estructures, penso en el que vas fer amb Arié Mandelbaum, al qual vas filmar el 1985 a *Portrait du peintre dans son atelier* i després, el 2008, vint anys després, vas seguir retratant a *Un peintre sous surveillance*.

Boris Lehman: Vint anys després vaig tornar a fer la pel·lícula. La pintura d'Arié ha evolucionat, la nostra amistat ha evolucionat. Era per veure com percebiem això d'una manera diferent, però no va ser premeditat. Va sorgir d'una manera natural. La pel·lícula s'ha tornat una espècie de díptic. L'amistat és un concepte molt important, tal vegada

un dels més importants del cinema. Es pot fer la relació amb Jonas Mekas, que ha filmat als seus amics, que ha filmat tota la seva vida, en un estil molt diferent al meu, però amb el qual tenim això en comú: fer que els nostres amics entrin en les pel·lícules. Escollim la forma. Jonas Mekas ha escollit la forma del diari filmat, però és ell qui porta la càmera, però li veiem molt menys que a mi. Mentre que a mi m'agrada girar la càmera cap a mi, és una mena de *posada en ficció*.

Entrevista de Dimitra Bouras i Jean-Michel Vlaeminckx.
www.cinergie.be/webzine/interview_de_boris_lehman

Celebració del mimetisme

Delvaux, Storck i Conrad aconsegueixen fer esclatar la noció de temps: el passat i el present es fonen, es confonen. Però en la seva recerca també aquell que filma troba a qui és filmat, s'identifica més o menys amb ell, es converteix en el seu doble mitjançant una osmosis subtil que és el tema mateix del film.

En aquest aspecte és on Boris Lehman es troba amb ells a *Portrait de l'artiste dans son atelier*. El cineasta efectua, com indica el títol, el retrat d'un pintor, Arié Mandelbaum (en aquest sentit, serà ell també un pintor?), que al final de la pel·lícula comença un retrat del propi Boris Lehman (del que es tractaria aquí, doncs, és sobretot d'ell com a cineasta, reenviant al model, és a dir el pintor, a un decorat, ja que el veritable tema serà ell mateix). Aquest canvi pervers i subtil entre actor i autor, entre el tema real i el pretext del tema, ens fa entrar en la problemàtica sofisticada de l'autobiografia en les pel·lícules de Boris Lehman, sense allunyar-nos d'allò que pot vincular un film sobre l'art quan no queda confinat a la transmissió d'informacions, i s'obre a la transmissió d'impressions. El film es compon d'un parell de moviments

de càmera, grans i lentes panoràmiques que registren i cataloguen tot l'espai del taller.

És el lloc de treball el que serveix aquí com a descripció. El quadre mai s'aïlla com a quadre, el pintor es reflecteix a l'espai i l'enquadrament perd aquí el seu sentit d'enquadrament per no ser més que el quadre escollit pel cineasta per construir la seva imatge, o per ser l'enquadrament construït per l'artista per delimitar la seva vida. Deixant apart els travellings de Boris Lehman i, al final, el dibuix amb el llapis d'Arié Mandelbaum, és una pel·lícula sense gestos, feta únicament de matèria, com els quadres. La pintura està a tot arreu amb tubs i pots, o paletes; primer, parets, sòls, objectes; després, tot marcat per l'acte de pintar. Les pintures estan aquí, com estaria la pàgina del manuscrit d'un escriptor, una superfície de treball que no té autonomia, que forma part d'un conjunt. La pintura és vital com menjar, beure o dormir. El taller d'Arié Mandelbaum també és cuina, dormitori, oficina. Una llauna de pintura és una tassa de cafè, un raspall i una taronja són els traços d'una vida única, lligades a un cos, una memòria, una sensibilitat, una activitat.

Jacqueline Aubenas, *La Revue Nouvelle*

Un peintre sous surveillance, per Boris Lehman

Després de molts anys i d'amistat, vaig tenir el desig de fer una segona pel·lícula amb Arié, una mena de "Retrat del pintor, 20 anys després". No per explicar el que segueix sent inexplicable o portar nous elements que hagués oblidat en el primer. Es tractava només de mantenir la pregunta principal: Què és pintar? I què és un pintor? (El que equival a dir: què és un home?). Com filmar la pintura i, sobretot, l'acte de pintar? I quan dic què és un pintor, es tracta evidentment d'una qüestió que em plantejo jo mateix, que torna a mi com una pilota de ping-pong o un bumerang: què és un cineasta i com filma?

Em vaig trobar arrossegant aquesta qüestió i decidit a posar-la sobre la taula per desembarassar-me d'ella. És fàcil de dir, però em vaig embullar amb la repetició, i ja se sap que un no es fica dues vegades al mateix llit. Amb la patina del temps, l'original es modifica, manifesta les seves petjades, es divideix en mil facetes, mitjançant creixements, variants o variacions en el sentit musical del terme.

Llanço un parell de paraules a l'atzar, que recullo en el lloc en el qual filmo: Umwelt, cel blau, la solitud, l'amor, taronja, presó, jueves, ous... i es queden atrapades en la pel·lícula com les mosques en el vinagre o la tela d'aranya.

Està la veu d'Arié Mandelbaum i la d'Esther Lamandier (el duo amandier mandelbaum), la ràdio que sona, les teles blanques, les taques al sòl. Hi ha dones i models, tot això està en el taller, el lloc d'una vida en la qual tot s'ajunta, on tot es reuneix.

Fa vint anys no creia que fos possible mostrar a un home tractant de pintar. Pensava que totes les pel·lícules que mostraven això eren mentideres, que tot era fals, ja que al crear un està sol amb si mateix, no hi ha ningú al que veure i sobretot cap càmera. És per això que al final ell em tracta de pintar, ja que no hi ha un altre tema possible que pintar a aquell que està en el procés de filmar-te. Però en qualsevol cas vaig verificar la impossibilitat. No es veu res del que ell pinta, solament els gestos.

M'hagués convertit amb el temps i l'hàbit en completament transparent? Invisible i insensible davant els seus ulls? O acceptaria llavors pintar sota vigilància? Igual que aquestes models que no accepten posar més, però es converteixen al seu torn en pintores, amants, dones de negocis, artista completes.

Així que contempleu bé, perquè amb persones de la nostra espècie sempre hi ha algunes coses que s'escapen.

Boris Lehman, abril de 2007

***A MÉS A MÉS**

**NO
OK**

La associació **NOOK-Poble Sec** i el cicle de projeccions **Cinema Anèmic** projecten demà, **dilluns 8 de febrer**, altres tres peçes curtes de **Boris Lehman** en 16 mm, també presentades pel propi realitzador. La cita és a NOOK (c/ Nou de la Rambla, 143. Poble Sec), a les 19:30.

Muet comme une carpe / Mut com un peix, 1987, 38 minuts. ***La dernière (s)cène / L'última (es)cena***, 1995, 14 min, ***Chose qui me rattachent aux Êtres / Coses que em connecten amb els éssers***, 2007-2010, 15 min. Projecció en 16 mm. VOS anglès.

Propera projecció: **Robert Beavers. La mà estesa**. Dijous 11 de febrer, 20.00h. Amb la presència de Robert Beavers.